

09.09.2020

Ärende/10

§ 200

Den av ledamoten Kati Juva väckta motionen om könsneutrala resekort och blanketter

HEL 2020-001114 T 00 00 03

Beslut

Stadsfullmäktige återremitterade ärendet till stadsstyrelsen för ny beredning.

Behandling

Ledamoten Katju Aro understödd av ledamoten Eva Biaudet föreslog att ärendet skulle återremitteras för ny beredning utgående från att staden påbörjar beredningen för att stryka könsuppgiften från HRT:s resekort och utarbetar en riktlinje på stadsnivån om att könsalternativen "annat" och "jag vill inte precisera" läggs till bakgrundsuppgifterna för alla nätenkäter och andra frågeformulär.

5 omröstningen

Fortsatt behandling av ärendet JA, återremiss NEJ

JA-förslag: Fortsättning

NEJ-förslag: Ärendet återremitteras för ny beredning utgående från att staden påbörjar beredningen för att stryka könsuppgiften från HRT:s resekort och utarbetar en riktlinje på stadsnivån om att könsalternativen "annat" och "jag vill inte precisera" läggs till bakgrundsuppgifterna för alla nätenkäter och andra frågeformulär.

Ja-röster: 23

Sirpa Asko-Seljavaara, Harry Bogomoloff, Mika Ebeling, Juha Hakola, Jussi Halla-aho, Nuutti Hyttinen, Atte Kaleva, Tapio Klemetti, Pia Kopra, Kauko Koskinen, Heimo Laaksonen, Otto Meri, Dani Niskanen, Mika Raatikainen, Risto Rautava, Wille Rydman, Mirita Saxberg, Daniel Sazonov, Sampo Terho, Matias Turkkila, Ulla-Marja Urho, Jan Vaavuori, Paavo Väyrynen

Nej-röster: 38

Alviina Alametsä, Ted Apter, Pentti Arajärvi, Paavo Arhinmäki, Katju Aro, Eva Biaudet, Silja Borgarsdottir Sandelin, Fatim Diarra, Laura Finne-Elonen, Mia Haglund, Jasmin Hamid, Joel Harkimo, Mari Holopainen, Veronika Honkasalo, Emma Kari, Otso Kivekäs, Mai Kivelä, Dan Koivulaakso, Vesa Korkkula, Johanna Laisaari, Petra Malin, Sami Muttilainen, Björn Månsson, Johanna Nuorteva, Jaana Pelkonen, Petrus Pennanen, Marcus Rantala, Pauliina Saares, Suldaan Said Ahmed,

09.09.2020

Ärende/10

Leo Stranius, Johanna Sydänmaa, Kaarin Taipale, Lilja Tamminen, Pilvi Torsti, Thomas Wallgren, Sinikka Vepsä, Anna Vuorjoki, Ozan Yanar

Blanka: 24

Jussi Chydenius, Eveliina Heinäluoma, Abdirahim Husu Hussein, Ville Jalovaara, Kati Juva, Jukka Järvinen, Arja Karhuvaara, Laura Kolbe, Seija Muurinen, Hannu Oskala, Jenni Pajunen, Pia Pakarinen, Matti Parpala, Amanda Pasanen, Terhi Peltokorpi, Tuomas Rantanen, Nasima Razmyar, Laura Rissanen, Tomi Sevander, Satu Silvo, Anni Sinemäki, Reetta Vanhanen, Juhana Vartiainen, Sanna Vesikansa

Stadsfullmäktige beslutade återremittera ärendet till stadsstyrelsen för ny beredning.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Olli Lahtinen, specialplanerare, telefon: 310 36055
olli.lahtinen(a)hel.fi

Bilagor

- 1 Vt Juvan aloite 29.01.2020
- 2 Lausunto 23.4.2020, Tasa-arvo toimikunta
- 3 Lausunto 3.3.2020, Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutsförslag

Stadsfullmäktige betraktar motionen som slutbehandlad

Föredragandens motiveringar

Ledamoten Kati Juva och 23 andra ledamöter föreslår i sin motion att staden vidtar åtgärder för att se till att könet inte behöver registreras på resekort och dessutom att alla blanketter och enkäter som staden använder ger de svarande möjlighet att välja ett könsneutralt alternativ när det är juridiskt möjligt.

Jämställdhetskommittén och samkommunen Helsingforsregionens trafik (HRT) ombads ge utlåtanden med anledning av motionen. Utlåtandena finns som bilagorna 2 och 3. Man har dessutom utrett ärendet tillsammans med rättstjänsten vid stadskansliet samt enheten stadsforskning och statistik.

Utgående från de mottagna utlåtandena och de utredningar som gjorts under beredningen har synpunkterna i motionen beaktats i såväl HRT:s biljettkontrollverksamhet som stadens statistikarbete och enkäter.

Hur personer kan identifieras på ett tillförlitligt, könsneutralt sätt är en fråga som staten ska avgöra i samband med utvecklandet av befolkningsdatasystemet. Rapporten från arbetsgruppen som utrett förnyandet av personbeteckningen och administrationen av identiteter har överlämnats till finansministeriet 8.4.2020 (länk i bilagematerialet).

Arbetsgruppen föreslår att det från och med år 2027 ska införas en ny form av personbeteckning där personens ålder, födelsetid, kön eller annan information om personen inte avslöjas. Den nya formen av personbeteckning skulle efter en övergångsperiod ersätta de befintliga personbeteckningar som för närvarande används.

I stadens utlåtande till finansministeriet om arbetsgruppens slutrapport (borgmästaren 2.6.2020, 67 §) anses den planerade reformen vara nyttig. Den kommer att genomföra den uppgiftsminimering som EU i dataskyddsförordningen förutsätter. I vissa tjänster inom staden behövs det fortfarande information om personens ålder eller kön, men efter den föreslagna ändringen skulle uppgifterna inte längre framgå av personbeteckningen.

Utlåtanden och utredningar

Jämställdhetskommittén

Jämställdhetskommittén stöder båda åtgärderna i motionen. Förekomsten av en juridisk anteckning som anger kön på resekort kan orsaka oro och osäkerhet i servicesituationer för de invånare vars kön inte motsvarar det kön som antecknats i personbeteckningen. Enligt kommittén skulle avlägsnandet av könsuppgifterna vara ett säkrare och mera bestående medel än den i och för sig viktiga utbildningen av biljettkontrollanter.

Jämställdhetskommittén konstaterar vidare att man i många av stadens webbenkäter och andra enkäter fortfarande endast kan märka ut två könsalternativ. Genom att öka könsalternativen får man information om erfarenheter och servicebehov hos invånare av olika kön. Alla former av mångfald bör också beaktas inom hälso- och sjukvården.

Samkommunen Helsingforsregionens trafik (HRT)

I sitt utlåtande konstaterar samkommunen HRT bland annat att man i kontrollsituationen förutom biljettens giltighetstid även försöker säkerställa att det personliga resekortet används av kortets rätta ägare. Bil-

jettkontrollanterna möter dagligen flera situationer där en annan persons personliga resekort missbrukas.

Det personliga resekortet innehåller information om ägarens personbeteckning. Könsuppgifterna finns inte registrerade på resekort eller i bakgrundssystemet för resekortet. Vid kontroll av resekort gör man den första bedömningen av huruvida kortet är i ägarens besittning utifrån de ålders- och könsuppgifter som kontrollapparaten avläser från personbeteckningen. Det är viktigt att göra en snabb och så omfattande första bedömning som möjligt eftersom kontrollresurserna är begränsade. Om en bedömning av åldern och/eller könet antyder ett eventuellt missbruk, ombeds kunden att visa upp legitimation. Möjliga fall av missbruk är till exempel situationer där bekanta eller flera olika familjemedlemmar (förälder–barn, hustru–man osv.) använder samma personliga resekort i strid med reglerna. Att möta könsmåfald hör till det dagliga kontrollarbetet och är en del av biljettkontrollantens yrkesskicklighet. Kontrollanter har utbildats bland annat av Seta.

HRT meddelar dessutom att man utreder möjligheten att föra in ett fotografi i anknytning till resekortet, vilket skulle hjälpa kontrollanterna att snabbt identifiera ägaren av resekortet.

Stadens enkäter och blanketter

Det finns för närvarande ingen möjlighet att i befolkningsregistret registrera sig som något annat än man eller kvinna. I praktiken är det därför än så länge nödvändigt att använda de traditionella klassificeringarna man och kvinna i all officiell befolkningsstatistik. I undersökningar har man däremot börjat ta större hänsyn till gruppen "annat kön".

Huvudprincipen i myndigheternas verksamhet är att endast den information som faktiskt behövs för verksamheten i fråga ska användas. Detta innebär i praktiken att till exempel könsuppgifter (eller andra personuppgifter) inte används eller läggs fram om de inte faktiskt behövs för den aktuella verksamheten. För alla personuppgifter som samlas in måste behovet vara motiverat och även användningen av uppgifterna motiverad.

Det officiella statistiksystemet baserar sig starkt på könsklassificeringen i befolkningsregisteruppgifterna. En ändring av detta skulle kräva en ändring av lagstiftningen om befolkningsregistret samt en ändring av praxisen för registrering av uppgifter i befolkningsregistret.

Om staden i sin egen statistikverksamhet erbjöd en möjlighet också till ett tredje könsalternativ, skulle det säkerligen också uppstå praktiska situationer där myndigheternas uppgifter skulle strida mot varandra – det vill säga att en person enligt en myndighet skulle vara antingen

man eller kvinna och enligt en annan myndighet skulle vara av "annat kön".

I enkätbaserade datainsamlingar är det dock möjligt att vid behov avvika från klassificeringen man/kvinna. Detta har övervägts och även prövats i vissa enkäter (t.ex. Helsingfors trygghetsundersökning och Helsingforsbarometern 2019), så det finns också preliminära erfarenheter om denna praxis.

Lagstiftningsaspekter

Europeiska unionens dataskyddsförordning iakttas i princip i all verksamhet där man använder sig av personuppgifter.

Enligt artikel 5.1 c i Europeiska unionens dataskyddsförordning ska personuppgifter vara adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas (uppgiftsminimering). Enligt 5.1 d ska personuppgifterna vara korrekta och om nödvändigt uppdaterade. Alla rimliga åtgärder måste vidtas för att säkerställa att personuppgifter som är felaktiga i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas raderas eller rättas utan dröjsmål (korrekthet).

Könsuppgifter ska inte i strid med dataskyddsförordningen samlas in eller användas som personuppgifter i myndigheternas verksamhet. Insamlingen eller användningen av uppgifterna ska uppfylla uppgiftsminimeringskravet. Sedan dataskyddsförordningen trädde i kraft har stadens verksamhetsenheter förbättrat sin praxis i enlighet med detta.

Befogenheter

Enligt 30 kap. 11 § 2 mom. i förvaltningsstadgan ska stadsstyrelsen förelägga fullmäktige en motion som undertecknats av minst 15 ledamöter.

Stadsfullmäktiges ordförande beslutade 15.4.2020, § 3, att stadsstyrelsen senast 7.10.2020 bör förelägga stadsfullmäktige de i 30 kap. 11 § i förvaltningsstadgan avsedda fullmäktigemotioner för vilka den utsatta tiden för detta är 1.4–7.10.2020. Enligt 30 kap. 20 § i förvaltningsstadgan kan stadsfullmäktiges ordförande av särskilda skäl bevilja stadsstyrelsen tillstånd att överskrida de utsatta tiderna i 30 kap.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Olli Lahtinen, specialplanerare, telefon: 310 36055
olli.lahtinen(a)hel.fi

Bilagor

Postadress
PB 1
00099 HELSINGFORS STAD
kaupunginkanslia@hel.fi

Besöksadress
Norra esplanaden 11-13
Helsingfors 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Telefon
+358 9 310 1641
Telefax
+358 9 655 783

FO-nummer
0201256-6
Kontonr
FI0680001200062637
Moms nr
FI02012566

09.09.2020

Ärende/10

- 1 Vt Juvan aloite 29.01.2020
- 2 Lausunto 23.4.2020, Tasa-arvo toimikunta
- 3 Lausunto 3.3.2020, Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä

Bilagematerial

- 1 HETU-uudistuksen loppuraportti

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutshistoria

Kaupunginhallitus 24.08.2020 § 457

HEL 2020-001114 T 00 00 03

Esitys

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto päättää katsoa valtuutettu Kati Juvan aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Olli Lahtinen, erityissuunnittelija, puhelin: 310 36055
olli.lahtinen(a)hel.fi